

EVA SALEVID. MÖRBY VÄSTERGÅRD. HYCKLINGE .

590 42 HORN

EVA_SALEVID@HOTMAIL.COM

YTTRANDE

PÅ
KINDA KOMMUNS FÖRSLAG TILL NY
ÖVERSIKTSPLAN

MÄNNISKORNA I CENTRUM

Jag är boende i Kinda och har tagit del av översiktsplanen för Kinda kommun. Tyvärr är förslaget till ny översiktsplan på en hel del punkter alls inte tillfredsställande, vare sig för dem den främst berör – kommuninvånarna - eller när det gäller användningen av kommunens fysiska miljö. Länsstyrelsen har den 040101 påpekat en hel del brister. Bl a understryker man att en översiktsplan bör kunna bli *"en arena för framtidsdiskussioner o lokalt utvecklingsarbete"*. För att detta ska ske måste emellertid planerarna (jag utgår ifrån att många olika personer ligger bakom detta förslag) våga sticka ut hakan och ange en tydlig färdriktning!

Felet med förslaget är dess fullständiga avsaknad av visioner. Förläng giltighetstiden så att den istället för att omfatta endast en mandatperiod istället tar upp en diskussion om kommunen i ett 10-15 års perspektiv! Först då kan den bli den ledstjärna för utvecklingen en översiktsplan ska vara.

En god plan ställer **människorna i centrum**. Den vågar utgå ifrån att dessa har skilda behov i sina egenskaper av kvinnor eller män, flickor eller pojkar, infödda eller invandrade, landsbygdsboende eller tätortsanknutna... I sin omarbetade form har man visserligen lagt till några mer eller mindre påklustrade rekommendationer med denna innebörd. Bl a nämns Agenda 21 med dess betoning av **hållbar utveckling** när det gäller miljön och vikten av ekonomisk utveckling och social rättvisa. Tankar om framtagande av en jämställdhetsplan för bättre jämställdhet mellan kvinnor och män, och eventuellt hårdare understrykande av miljökrav och vikten av god folkhälsa, framförs. Tyvärr är detta bara ytliga påhäng.

Anledningen är att man inte ställer människorna i centrum. Hade man gjort det skulle diskussionen om på vad sätt miljö och resurser idag sätter gränser för handlingsutrymmet kunna fokuseras på ett intressantare sätt. Bland annat vore det väsentligt att i en översiktsplan fokusera på nödvändigheten av egna initiativ och lokala lösningar i en era av varaktig dålig ekonomi.

Man måste våga utgå från **mångfalden** av behov och viljeyttringar och se detta som en resurs. Man måste sträva efter kommunmedborgarnas välbefinnande inte genom "folkhälsoråd" utan genom att uppmuntra dem till egen kunskapsinhämtning – en kreativ process, som på olika vis även kan bidra till kommunens utveckling. Det förslag som nu ligger vädjar till medborgarnas sämre sidor genom att appellera till en lika allmänt spridd som farlig egenskap: lättjan. Vinsten av en sådan strategi är kortsiktig. Så skapar man inte en vital kommun för levande och aktiva människor, en kommun, som även om den är liten, har siktet inställt mot framtiden.

Kommuninvånarna bör i högre grad än som framkommer av förslaget ses som deltagare med delvis eget ansvar för den gemensamma utvecklingen. Om så inte sker permanentar man istället ingrodde fördomar och detta just på jämställdhetens, integrationens och miljövärdens områden - de områden man säger sig vilja värna om!

Därtill bidrar man till en missnöjeskultur – i sig knappast utvecklingsbefrämjande.

Nedan följer mitt förslag till hur olika intressen av miljömässig, social och ekonomisk utveckling kan integreras på ett mera heltäckande sätt men ändå i överensstämmelse med Miljöbalken. Jag har under hösten haft tillfälle att diskutera förslaget inom ramen för Kultur- och fritidsnämndens arbete, där det väckt ett visst intresse. Förslaget bygger på medborgarnas deltagande och engagemang och skulle, om det fick en plats i kommunens översiktsplan, vilket jag föreslår, leda till bättre hälsa för kommuninvånarna. ”God hälsa”, vare sig vi talar om invånarnas eller kommunens land eller vatten, skapas inte bara genom *Bottom down* (även om man tackar för den uppluckring av strandskyddet i bl a Kinda som nu aviserats från högsta ort!). Det skapas genom meningsfulla sysselsättningar och en vidare spridning av ansvaret och intresset av att kommunens invånare mår bra.

Jag föreslår därför att följande tillägg till översiktsplanen i lämpligt sammanhang:

Kommunen påverkas av en ekonomisk, social och kulturell förändringsprocess, som det gäller att stödja genom att stärka identiteten rörande bl a landsbygdsarvet, samtidigt som man öppnar upp sig för omvärld och modernitet. Stöd för förändringsprocessen bör ske i tre avseenden:

MILJÖN ▼	MÄNNISKORNA ▼	EKONOMIN ▼
Bevara och stärka kommunens identitet i östgötalandskapet och byggnationen, så att den används till glädje för boende och besökande ▼	Bruka identiteten så ett sådant sätt att även nya grupper känner sig delaktiga, och så att det blir en utvecklingsresurs ▼	Stärka en företagarkultur som respekterar existerande resurser och lokal identitet ▼
<i>Mål:</i> Öka livskvaliteten	<i>Mål:</i> Uppvärdering och modernisering av landsbygdsarvet (<i>”rural heritage”</i>)	<i>Mål:</i> Med respekt för miljön gynna ekonomisk utveckling, särskilt turism och landskapsutveckling

■ Källa PNRBV/ES

DEN FYSISKA PLANERINGEN

stället för att ta tillräcklig hänsyn till människorna i kommunen, har man låtit en allestädes närvarande **miljövårdsomsorg** täcka och ersätta den fysiska planeringen. Detta påstående kan verka paradoxalt men har sin grund i en mycket

öm tå i vårt lands regionalpolitik: vi har i Sverige ingen bra tradition när det gäller **fysisk planering**. I Europa används allmänt ”*spatial*” eller rumslig planering.

Nu påpekar dock Länsstyrelsen i Linköping vikten av att ”*kommunen har god kunskap om de nationella och regionala målen för sitt fortsatta arbete*”. Ja, man kräver att kommunen ska sätta in planen i ett **tvärsektoriellt och mellankommunalt sammanhang** och erinrar om att ”*betydelsen av dessa kommer att öka*”.

Gör översiktsförslaget detta? Betonar man de såväl nationellt som regionalt framhållna målen rörande en **god bebyggd miljö** eller ett **rikt odlingslandskap**? Nej, tyvärr. Isynnerhet för områdena utom tätorterna väljer man att nästan uteslutande fokusera på nationella och regionala **miljömål**. Det är visserligen riktigt att det i den nya Miljöbalken (år 2000) finns en betydligt hårdare inriktning mot miljövårdsaspekterna än tidigare. Men jag menar att det ändå är att göra det för lätt för sig att ofta överhuvudtaget inte nämna, än mindre ta ställning till behövliga förändringar. Man väljer att på ett otidsenligt och traditionellt vis hålla isär tätorts- respektive landsbygdsbefolkningarna, som om de vore ojämförbara storheter. Därmed slussar man över till ”landsbygdssidan” allt det man inte vill eller kan ta sig an när det gäller viktig fysisk framtidsplanering. Man går t ex inte in närmare in på Vägverkets förslag att planera in cykeln som viktigt transportmedel på olika håll i Kinda kommun, eller – mitt tillägg – vandringsleder för boende och besökare på landsbygden, vilket skulle bidra till ett närmande landsbygd och stad och på sikt befrämja turism och/eller nyinflyttning. I stället ägnar man sig åt att fortsätta att administrera fr a de tätortsnära konmundelarnas (Rimforsa, Kisa) fortsatta ihopgående med Linköpings flerkärniga stadsstruktur. Landsbygden kan man med gott samvete låta klara sig bäst den kan under täckmantel av att miljökvalitetsmålen fordrar att dessas specifika ”*kvaliteter...kan bibehållas*”.

Det finns all anledning att låta även Kindas vida landsbygd ingå i den rumsliga /fysiska planeringen! I stället för att som översiktsplanen i dess nuvarande form fastna i **förbud och begränsningar** av olika slag, citerar jag några tankar ur en omvärldsanalys jag gjorde för **Leader+Sommenbygd** förra året. Det gällde att jämföra Sommenbygden och Kinda med några små franska landsbygdskommuner i denna gamla europeiska region. Här öppnas intressanta och ”tvärsektoriella” perspektiv också för glesbygden i Östergötland. Med utgångspunkt från rapportens konstateranden av hur några kommuner med befolkningar på mellan 300 och 5000 invånare där faktiskt löste olika problem när det gällde grundläggande service för invånare och besökare, ställer jag här nedan några ”retoriska frågor” hämtade ur rapporten. Syftet är att få igång diskussionen om vikten av tydligare exempel inom mellankommunal planering och att på djupet undersöka andra erfarenheter.

Principen är helt enkelt att **ge varje kommun del förstärkning** inom det område där den redan är bäst :

- Det saknas en simhall i Kisa? Vilken av de omgivande kommunerna i Östergötland kan tänkas erbjuda något annat istället, *om* en simhall skulle kunna förläggas dit, t ex genom gemensam ”mellankommunal” finansiering?
- Stadsnära service, industri och boende till Rimforsa? (detta tycks man redan rätt medveten om i förslaget)

- Hotell- och restauranger till natur- och kultursköna och kultur starka Ydre?
- Arbetsmuseer (Emigrantcentrum, Kölefors Vaddfabrik) och tillverkningsindustri till Kisa?
- Gårdsbutiker och turistsatsningar för badsäsongen i Horn och Hycklinge?
- Dito, samt mer profilerad och "stadsnära" utbildning till Björkfors (och Åtvidaberg)?

Så skulle man kanske rent av kunna gå mot en mer **multipolär** och mellankommunal praktik i hela regionen... Plus att man på längre sikt planerar in hur såväl service, tjänster som medborgarnas – och besökares - välbefinnande ska säkras...

En förutsättning är att man slutar att som nu koncentrera sig på detaljfrågor och istället lyfter upp alla kommunens **framtidspåringor** till att ingå i en "spatial vision"! Förmodligen skulle man då också behöva tänka på tillväxt i flera och annorlunda steg än nu, så att t ex relativt otillgängliga områden som idag bedöms ha "*potential för turism*" först ges en chans att börja hävda sig på marknaden genom att planering av hur resurser på en grundläggande nivå ska kunna skapa, för att först därefter gå vidare med att skapa ökad attraktivitet för viss typ av handel och service, hotell och restaurang...

Detta är planering för en långsiktig utveckling – enligt Agenda 21. Jag grundar mig då även på det faktum att Sverige – liksom tidigare Norge och Danmark – kommer att ratificera **den Europeiska landskapskonventionen** som Sverige liksom många andra europeiska länder undertecknade år 2002. I och med detta kommer ändå större betydelse att i framtiden ges åt fysisk och tvärssektoruell planering. Miljöbalken kommer däremot troligen, enligt uppgift, att revideras på vissa punkter... Varför då lägga mesta krutet där?

Signaler om detta letar man dock förgäves efter i den nu föreslagna översiktsplanen. Här finns fortfarande alltför mycket av förbuds- och tillståndstänkande – som om vi inte redan, efter de stora strukturreformerna i vår kommun på 60- och 70-talen, hade tillräckligt av den varan...

Var finns **visionerna** för framtiden – de som ska få Kindaborna att inte bara överleva - utan även med styrka och självförtroende gå in en ny tidsålder?

«En plan för hållbar utveckling som inte tar hänsyn till den regionala aspekten, är otänkbar»

Maria José Festas,

Ordförande i CEMAT/Europarådet, 2004

”NÄRHETEN” - VIKTIGT MÅL I ”VISION 2010”

I Kinda kommun talar vi gärna om hur bra vi Kindabor är på att lösa problem ”på Kindavis”. Här sägs invånarna stå varandra så nära ”naturligt” att det mesta kan lösas i **konsensus**... Redan i förordet till översiktsplanen hävdas i ett Karin Boye-citat att av de två: ”målen”, respektive ”vägen dit”, så är det det senare som bör räknas...

Är det verkligen så? Jag menar att närhetsprincipen överskattas som realitet i Kinda – medan den underskattas som mål i visionsarbetet. T ex, var det först efter påminnelse under remissperioden som det mycket omtalade och omskrivna programmet **Vision 2010** nu överhuvudtaget finns med i förslaget. Återigen : det är viktigt att de människor man planerar för står i centrum...

Närheten är i en tid av växande ekonomiska problem och sociala och geografiska klyftor tyvärr snarast problematisk i gleskommunen Kinda. Problemet uppstår i och med att översiktsplanen, som tidigare nämnts, spaltar upp kommunens yta, eller ”geografi”, i områden som behöver en mer genomtänkt planering för tillväxt – och andra. Man kan bara tala om närhet om det finns en gemensam övertygelse att valda representanter och invånare verkligen drar åt samma håll när det gäller att stimulera en gynnsam utveckling. Det är dock inte säkert att detta alltid är fallet. Olika rapporter, t ex av Granfelt/Hiort af Ornäs, ”EuroFutures” i sin halvtidsutvärdering av LEGS-projektet i Kinda eller min egen undersökning av alsassiska landsbygdsförhållanden pekar inte i den riktningen. Den som vill arbeta för större ”närhet” måste i betydligt högre grad än idag engagera människor och företag på ett sätt som ser dem **som resurser** istället för att som idag ibland möta dem med något av en förbudsmentalitet. Detta bl a på grund av en alltför visionslös syn och ”snål” syn när det gäller miljökrav och tillståndsfrågor – eller helt enkelt intresse...

Därför måste det viktiga visionsmålet ”närhet” idag uppfattas mindre i termer av konsensuspolitik och mer i termer av **subsidiaritet: den närhetsprincip som, i linje med EU:s definitioner, aktivt överför vissa beslut eller verksamheter till just de lokala nivåer där det kan förväntas att de utförs med störst effektivitet**. Varför står det ingenting om detta i översiktsplanen? Bland annat bör den presentation - ett led i Demokratiberedningens fortgående arbete - av alternativa möjligheter till **lokal demokratiutövning**, presenterad av undertecknad vid ett medborgarmöte i Björkfors 2004-06-14, kunna ses som en möjlighet att överföra en sådan närhetsprincip även till ur kommunikations synpunkt och demografiskt minst gynnade kommundelars nivå..

Inom översiktlig tid kanske kommunen rentav kan spara in ett ”folkhälsoråd”?!

Hycklinge den 20 juni 2004

Eva SALEVID

Ledamot i Kinda kommuns Kultur & Fritidsnämnd och Demokratiberedning,

Styrelsemedlem i Folkpartiets Länsförbund, Östergötland,

Praktik vid Europarådets *Division for Spatial Planning and Landscape*, vintern
och våren 2004

*« Ett beslut taget i konsensus är ett problem som aldrig lösts genom
diskussion »*

LENE HANSSON

Bygdesamordnare i Ängelholms kommun

Reviderad version 2005-09-26/ES